

Alkogolizm va giyohvandlik

Abduhalilova Mohigul Qobiljon qizi
Akusherlik va ginekologiya moduli o'qituvchilari

Tojaliyeva Mohisanam Alisher qizi
Fizioterapiya va massaj moduli o'qituvchisi

Turg'unova Dilshoda Donyorjon qizi
Favqulotda holatlar tibbiyoti moduli o'qituvchisi
Quva Abu Ali ibn Sino nomdagi jamoat salomatligi texnikumi

Abstract: Alcoholism is a chronic disease caused by constant alcohol consumption, which is accompanied by changes in the internal organs and systems of the body, specific mental disorders, and the development of addiction to alcohol. In the social sense, alcoholism means drinking excessive alcohol that harms the well-being of society and the criminal situation, people's health, life, and work. Mental disorders include a pathological tendency to alcohol, dependence, the emergence of hangover syndrome, signs of drunkenness, changes in endurance (the body's resistance to ethanol) and a person's personality.

It is manifested by the development of changes. Cardiovascular, nervous system, all internal organs and brain diseases in alcoholism development is of great importance.

Key words: clinic, etiology, alcoholic delirium, alcoholic psychoses, hallucination, levels of intoxication, adaptation, drug addiction, mental tendency, polynarcotics

Alkogolizm – ashaddiy ichki likbozlik, spirtli ichimliklarni salomatlikka va mehnat qobiliyatiga zarar yetkazadigan darajada, muntazam ravishda me'yoridan ortiq iste'mol qilish tufayli yuzaga keladigan va insonning ma'naviy qiyofasini izdan chiqaradigan kasallik shakllaridan biri. Alkogolizm inson organizmini ishdan chiqaradi, uning ma'naviy-ruhiy dunyosini buzadi. Alkogolizmga duchor bo'lgan kishilar o'z ijtimoiy vazifasini to'laqonli bajara olmay qoladi, odamlar o'rtasida obro'-e'tiborini yo'qotib, ko'pchilik nazaridan qoladi. Alkogolizm hodisa sifatida sotsial kasalliklar qatoriga kiradi, chunki u jamiyat a'zolari ongidagi ijtimoiy, iqtisodiy buzilishlar bilan bog'liq.

Alkogolizm rivojlanishida boshlang'ich, o'rta va so'nggi bosqich alomatlari kuzatiladi. Boshlang'ich bosqich – asosan, alkogolga nisbatan haddan ortiq maylning paydo bo'lishi va unga bo'lgan chidamlilik (tolerantlik) ning oshishi, qayt qilish himoya refleksining yo'qolishi, yashirin yoki yolg'iz ichib mast bo'lish, ichayotgan alkogol miqdorini nazorat qila olmay qolishi, perforatsion amneziya, faqat ichish itagining miyaga o'rtnashib qolishi, alkogoldan o'zni tiyganda holsizlanish (asteniya) holatining yuzaga chiqishi bilan ifodalanadi. O'rta bosqichda – alkogolga bo'lgan chidamlilik juda oshadi, «alkogol ochligi» – xumor (abstinent) holatining yuzaga kelishi, alkogolga bog'lanib qolish, soxta mayzadalik (psevdozпой), alkogol psixozlari va shaxsning ruhiy jihatdan tubanlashuvi kuzatiladi. So'nggi bosqich esa alkogolga chidamsizlik (intolerantlik), muttasil ichishning davriy tus olishi, chin mayzadalik, ruhiy va jismoniy zaiflashish, nerv va ichki a'zolar faoliyatining izdan chiqishi, dispeptik holat, o'tkir va surunkali alkogol psixozlari, xotira va es-hushning aynishi bilan ifodalanadi. Alkogolizm odam organizmidagi hamma tizimlar va a'zolar faoliyatiga putur yetkazadi. Ichkilikboz odam o'zi ichayotgan ichkilik miqdorini bilmay qo'yadi, markaziy va periferik nerv tizimi faoliyati buzilib (psixik kasalliklar, nevrillar va boshqa(lar) paydo bo'ladi), ichki a'zolar faoliyati izdan chiqadi. Ichkilikning zaharli ta'siri moddalar almashinuvi, ayniqsa, vitaminlar almashinuvining buzilishiga olib keladi. Ichkilikboz odam qo'l barmoqlari, ko'z qovoqlari, til uchining titrab turishi, shuningdek, har kuni bajarib yurgan odatdagi ishini bajara olmay qolishi mumkin. Ko'p ichadigan Odamda ko'z xiralashib, ba'zan quloq ham og'irlashdi. Ichkilikning me'daga ta'siri natijasida shu a'zoning barcha faoliyatlari buziladi. Ichkilik, ayniqsa, jigarga zararli ta'sir ko'rsatib, jigar sirrozi yuzaga keladi. Alkogolizm pankreatit, qand kasalligi, stenokardiya va miokard infarkti kasalliklariga ham sabab bo'lishi bilan birga ichki sekresiya bezlari va birinchi galda jinsiy bezlarga zarar yetkazadi, mijoz susayib, jinsiy zaiflik paydo bo'ladi. Ayollar ichkilik ta'sirida tez so'lib qoladi, pushti susayib, homiladorlik vaqtida har xil asoratlar ko'p uchraydi. Doimiy ichkilikbozlik kishining barvaqt qarib, nogiron bo'lib qolishiga olib keladi.

Oldini olish. Alkogolizm belgilari paydo bo'lganda, ichkilikbozni narkologiya shifoxnalariga yotqizib, uzoq vaqt davomida narkolog shifokor kuzatuvida muntazam davolanishni tashkil qilish lozim.

Narkomaniya so'zi keng ma'noga ega bo'lib, tarixan turlicha so'zlar bilan talqin qilingan (narkomaniya – giyohvandlik, bangilik, nashavandlik, karaxtilik). Bangilik – xalq tilida atalib kelgan so'z, bangi – bangi bo'lib qolishlik ma'nosida. Nashavandlik – nasha o'simligi, nasha preparatlariga o'rganib qolishlik.

Giyohvandlik – kayf keltirib chiqaruvchi, o'ziga o'rgatib qo'yuvchi vositalardan, masalan ko'knori, tamaki, nasha, kanop o'simligining ayrim turi va ularning preparatlarini iste'mol qilishlikni anglatadi. Karaxtlik esa karaxt bo'lib qolgan, o'zini bilmay qolgan, narkoz holatiga tushishlik degan ma'noni anglatadi va bundan asl ma'no kelib chiqadi. Narkomaniya esa «Narko» (narkoz) va «maniya» (odam) so'zlarining yig'indisi hisoblanib, narkoz – hech narsani sezmaydigan holatni anglatadi.

Giyoxvand moddalarni iste'mol qilish (xattoki bir marta) organizmga o'ta jiddiy zarar yetkazishi bilan birga og'ir xastalik, ya'ni giyoxvandlikka (narkomaniyaga) olib kelishi mumkin. Giyoxvand moddalarni iste'mol qilish oqibatida organizmning surunkali zaxarlanishi yuz beradi, buning natijasida tolerantlikni o'zgarishi, o'rganib qolish, maxrum bo'lish sindromi, emotsional-psixik o'zgarishlar, jismoniy xamda jinsiy o'zgarishlarga olib keladi.

VOZ (Xalqaro sog'liqni saqlash tashkiloti) 1991 yil giyoxvand moddalar toifasiga quyidagilarni kiritdi:

- Alkogol - barbiturat moddalar tipi: etil spirti, barbituratlar, sedativ - meprobronat, xloralɔgid va boshqalar.
- Amfetamin tipidagi moddalar: anfetamin, fenmetrazin.
- Kannabis tipidagi moddalar: marixuana, gashish.
- Kokain tipidagi: kokain, koka barglari.
- Gallyutsinogen moddalar: LSD, meskalin.
- Kata tipidagi moddalar.
- Opiada tipidagi: morfin, heroin, kofein, metdon.
- Efir suyuqliklari tipidagi moddalar: toluol, atseton, tetroxlormetan.

Narkomaniyalik belgilari:

- Birinchi belgi og'iz burun va ko'z qovoqdir. O'quvchilar jiddiy darajada torayptilar yoki ko'payib ketishdi.
- bir kishi zaiflashadi, to'sqinlik qiladi, yo'qoladi yoki aksincha, ortiqcha harakatni amalga oshiradi;
- ishtaha butunlay yo'q bo'lib ketishi yoki haddan ziyod yuqori bo'lishi mumkin;
- qaroqchi qo'rqib ketadi, [beparvolik](#), g'azablansa yoki aksincha, shubhali, tajovuzkor, har qanday kichik narsalar sababli portlatishga tayyor bo'ladi;
- Odatdagidek, og'izdan va tanadan yoqimsiz hid bor;

- sog'liqni saqlash muammolari bo'lishi mumkin, ya'ni: ko'ngil aynishi, diareya, qusish, bosh og'rig'i, ko'zlardagi juftliklar;
- badanga, tez-tez qo'llaringizga, inyeksiya izlarini ko'rishingiz mumkin. Infektsiyani qabul qilganda, yaralar paydo bo'ladi, xo'ppozlar paydo bo'ladi.

Bundan tashqari, har bir odamning salomatligi muammosi bor. Ko'pincha ular uyqudagi muammolar, shuningdek, burun burunlari, yo'talish, qon bosimi, miya oshqozonlari. Giyohvand moddalar iste'molchilari rivojlanishda orqada qolmoqda. Sochlari mo'rt bo'lib ketadi, terining rangi porloq bo'ladi.

Narkomaniyani davolash

1. PFM (psixofaol moddalar)ni kabulini tuxtatish, abstinent sindromni, birlamchi ruxiy moyillikni bartaraf etish. Abstinentsiyadan sunggi ruxiy buzilishlarni davolash.

2. Tibbiy-ijtimoiy rehabilitatsiya.

Ko'pgina giyohvandlik zamonaviy odamlarning hayotiga shunchalik kirib kelganki, ular o'sishni boshlaguncha hech qanday xavf tug'dirmaydi. Afsuski, keyingi bosqichlarda giyohvandlik bilan mustaqil kurashish deyarli mumkin emas. Tegishli terapiya qanchalik erta boshlansa, tiklanish ehtimoli shuncha yuqori bo'ladi. Narkomaniyaga qarshi samarali kurashishning asosiy sharti - bu o'z holatining patologik xarakterini to'liq bilish. Faqat o'z muammolarini to'liq qabul qilib, davolanishga tayyor bo'lganlarga giyohvandlikdan qutula oladi. Bugungi kunda bunday hollarda qo'llaniladigan terapiyaning bir necha yo'nalishlari mavjud. Muayyan usulni tanlash davolovchi shifokor tomonidan amalga oshiriladi

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yhati

1. Bemorlarni uyda va shifoxonada parvarish qilish. O'zbekiston milliy ensiklopediyasi – F.G'Nazirov taxriri ostida, tarjimon A.G.Gadoev, G.S.Oripova 2014
2. .A. Toshmatov, Sh.Sh. Magzumova, N.S. Bulicheva, N.B. Usmanova "Psixiatriya va narkologiyada hamshiralik ishi
3. Gavenko V.A. Kojina Narkomaniya -o'quv qo'llanma Rostov-na-Donu "Feniks"2003
4. Samoxvalov R.V Psixiatriya o'quv qo'llanma Rostov-na-Donu "Feniks"2003
5. E.S.Mahmudov N.B.Nabiyev Narkologik kasalliklar